

Samodumska O. L.

DIAGNOSTIC TOOLS TO CHECK THE FORMATION OF READINESS OF FUTURE SCIENTIFIC AND PEDAGOGICAL WORKERS FOR ADULT EDUCATION IN NON-FORMAL EDUCATION

The article reflects the results of the selection of diagnostic tools to check the formation of readiness of future scientific and pedagogical workers for adult education for the formative stage of the pedagogical experiment and the implementation of the experimental program.

The essence of the main stages of its implementation is revealed: at the first stage the main components, criteria, indicators and levels of readiness of future scientific and pedagogical workers for adult education are defined and analyzed; at the second stage the most adequate psychological and pedagogical techniques were selected and justified; the third stage was for diagnostic testing of selected methods on a small group of students with a view to their correction and further use in conducting the formative stages of the experiment, the procedure of obtaining diagnostic results of performance evaluations of components of readiness of future scientific and pedagogical workers to the training of adults in non-formal education.

The structural components of the socio-cultural phenomenon of training future teachers for non-formal adult education are defined and characterized: motivational-value; innovative-cognitive; professional-activity; effective-reflexive. Before each component, the criteria are described, the appropriate diagnostic tools are selected to check the formation of readiness of future scientific and pedagogical workers for adult education. The procedure of transfer of points of each technique in a single scale is developed. As a result of expert evaluation, the weight coefficients of evaluation of each component are obtained.

The prospects for further research include the development of methodological recommendations based on the results of testing the implementation of the experimental program of formation of readiness of future scientific and pedagogical workers for adult education in non-formal education in the process of training in the master's degree.

Key words: training of future scientific and pedagogical workers, non-formal adult education, formation of readiness for adult education in non-formal education, components, indicators, criteria, levels of readiness.

Дата надходження статті: «17» квітня 2019 р.

УДК 37:81'373.7

Свиридюк В. П.*

**НАВЧАННЯ ПИСЕМНОГО МОВЛЕННЯ СТУДЕНТІВ-ФІЛОЛОГІВ
З ВИКОРИСТАННЯМ ІНФОРМАЦІЙНО-ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ**

Стаття присвячена пошуку шляхів оптимізації формування навичок навчання писемного мовлення німецькою мовою. У статті проаналізовано способи та методи, задіяні в процесі оволодіння письмовим мовленням іноземної мови, наводяться приклади інтерактивних вправ для навчання формулювання речень німецькою мовою та подається опис інтерактивних онлайн-вправ для застосування в навчанні спонтанного мовлення німецькою мовою, розглядається комплекс вправ для навчання письму з використанням різних онлайн-вправ та стратегій відповідно до особливостей психолінгвістичних механізмів письма. Переваги різних методів письма та приклади їх використання відображають зміст навчання письму на основі методології оцінної діяльності. Крім того, визначено етапи письмової майстерності студентів-філологів в умовах самотійної роботи.

У статті відображено результати самотійної письмової роботи студентів бакалаврів Національного лінгвістичного університету та проаналізовано сучасні стратегії навчання письма, схематично описано стратегії, що репрезентують три етапи цього виду мовленнєвої діяльності, а також підкреслена важливість поступового та систематичного використання

*© Свиридюк В. П.

цих вправ під час навчання. Доведено, що організація навчання писемного мовлення за допомогою інтерактивних вправ може компенсувати студентам малу кількість аудиторних занять для розвитку писемномовленневих навичок і вмінь, стимулювати їхню самостійну навчальну діяльність у позааудиторних умовах, а використання інформаційно-телекомунікаційних технологій, зокрема інтерактивних вправ та електронної пошти, значно оптимізує самостійний навчальний процес студентів та частково усуває проблеми, пов'язані із самостійним оволодінням іншомовним спілкуванням.

У статті також надані мовні характеристики нарису як наукового тексту. З'ясовано, що автентичний іншомовний матеріал спонукає до ознайомлення та вивчення лінгвосоціокультурних особливостей написання текстів.

Ключові слова: онлайн-вправа, іншомовне спілкування, методи і прийоми, комунікативна компетентність.

Проблема оволодіння писемним мовленням (ПМ) є сьогодні, що зумовлено недостатньою кількістю аудиторного часу, тому переважна частина навчання ПМ припадає на самостійне оволодіння іншомовними писемномовленневими навичками і вміннями.

Відповідно до вимог Типової програми з німецької мови студенти-філологи мають сформувати навички і вміння ПМ в написанні різних жанрів текстів. Їм необхідно навчитися писати як первинні, так і вторинні тексти. До первинних текстів ми відносимо тексти, які студенти можуть написати без використання будь-якої іншої літератури: листи електронні і рукописні, офіційні та приватні, твори, повідомлення, тези тощо. До вторинних текстів належать тексти, які студенти можуть написати на основі першоджерел: переказ, реферат, резюме, наукове повідомлення, доповідь тощо.

Отже, зважаючи на вимоги Типової програми як державного документу та на соціальні вимоги часу студенти-філологи за роки навчання у вищому мовному навчальному закладі повинні досягнути в писемному мовленні рівня С2.1, який передбачає володіння міжкультурною комунікативною компетенцією в сукупності її компонентів: мовної, мовленнєвої та соціокультурної [5, с. 12].

Треба сказати, що використання інформаційних технологій, елементами яких є інтерактивні вправи, частково оптимізують та покращують позааудиторну самостійну навчальну діяльність студентів з метою самостійного оволодіння ПМ.

Під інформаційними технологіями ми розуміємо служби інтернету, завдяки яким користувач/студент має швидкий доступ до навчально-методичних матеріалів, які не потребують додаткових засобів навчання і матеріальних витрат. Отже, інтерактивні вправи є інформаційним навчальним матеріалом, за допомогою якого можливо змоделювати іншомовне навчальне середовище та сформувати іншомовні навички і вміння.

Мета статті – розглянути особливості використання інтерактивних вправ для навчання ПМ студентів-філологів вищих навчальних закладів.

У методиці навчання й вивчення іноземної мови (ІМ) розглядалися різні методи навчання ПМ [1; 3; 6]. Зважаючи на розвиток інформаційних технологій, формування писемномовленневих навичок і вмінь може відбуватись і за вищезазначеними технологіями, зокрема інтерактивними вправами через інтернет.

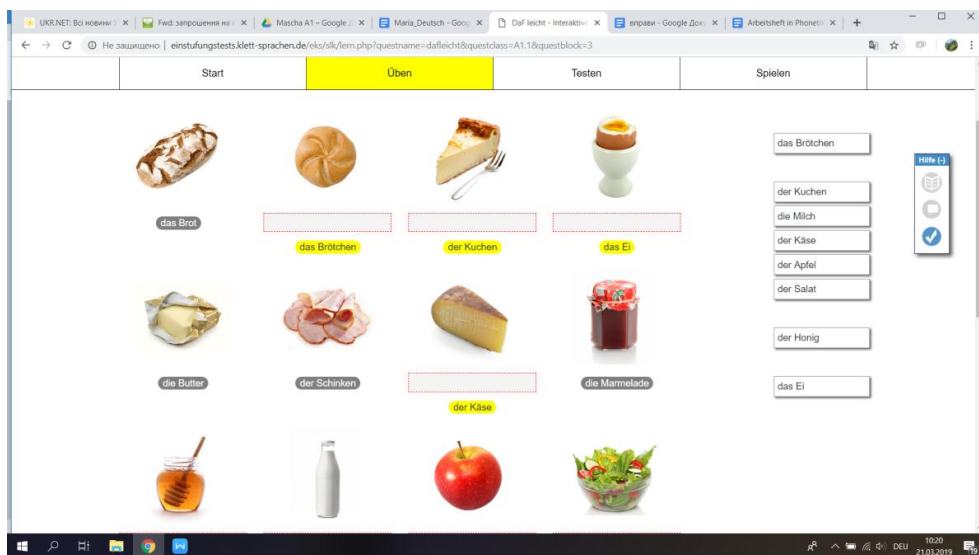
Відомо, що комп'ютерні технології взагалі та інтернет-технології зокрема, інтенсифікують навчання ПМ, як форми спілкування на всіх етапах опанування іншомовним спілкуванням. Завдяки їм розширюються можливості формування та удосконалення навичок і вмінь з ІМ в написанні різних текстів. Інтерактивні вправи через інтернет, на нашу думку, можуть сприяти створенню віртуального навчального середовища студенту для оволодіння іншомовним спілкуванням, зокрема навчання письмового формулювання та викладення думки ІМ. Віртуальне навчальне середовище – це середовище, яке забезпечує студента навчально-методичним матеріалом

та спонукає до самоконтролю й самооцінки сформованих навичок і вмінь, а також стимулює студента до іншомовної комунікації із партнером по спілкуванню або викладачем.

Безсумнівно, що пріоритет надається вправі у формуванні навичок і удосконаленні вмінь у будь-якій іншомовній мовленнєвій діяльності. Як у традиційних умовах, так і у віртуальному навчальному середовищі вправа має відповідати сучасним вимогам навчання й вивчення ІМ. Уважаємо, що основними критеріями до інтерактивних вправ будуть критерії, сформульовані Н. К. Складенко, головним чинником яких є комунікативна спрямованість на здійснення мовленнєвих дій [4]. Проведений дидактичний та методичний аналіз інтерактивних вправ в інтернеті показує, що такі вправи мають дещо інші характеристики та вплив на процес навчання й вивчення ІМ взагалі та ПМ зокрема.

Використання та аналіз інтерактивних вправ дозволяють розділити їх на дві групи: навчальні інтерактивні вправи та контролюючі інтерактивні вправи. Наведемо приклад навчальної інтерактивної вправи.

Вправа для формування навичок з лексичної компетентності:

<http://einstufungstests.klett-sprachen.de/eks/slk/lern.php?questname=dafleicht&questclass=A1.1&questblock=3>

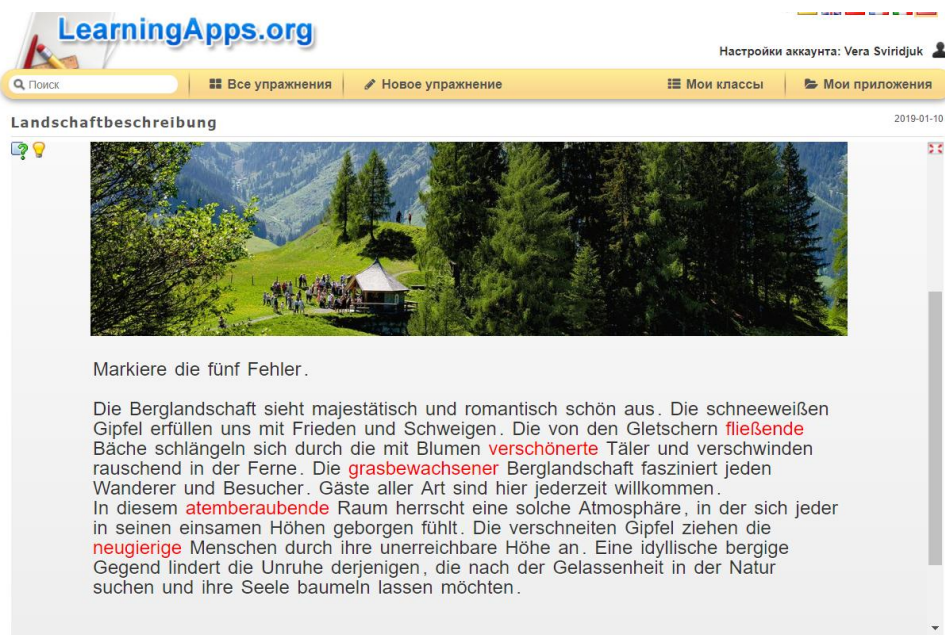
Екран комп'ютера є інтерактивною дошкою, на якій подається іншомовний матеріал у зображеннях та в іншомовленнєвих зразках. Праворуч знаходиться мовленнєвий матеріал, за допомогою якого студент ідентифікує зображення. Під малюнками розташована інтерактивна частина вправи, яка реагує на відповідь студента. Студент може сформувати навички і вміня лексичної компетентності за допомогою підписування зазначених об'єктів. Отже, навчальна інтерактивна вправа

- подає іншомовний матеріал;
- спонукає до здійснення іншомовних дій;
- реагує на відповідь студента;
- керує процесом навчання.

Контролюючі інтерактивні вправи слугують для перевірки сформованих навичок і вмінь та їх оцінювання. Розглянемо приклад вправи для формування навичок і вмінь формулювання письмового тексту із акцентом на відмінювання прикметників у німецькій мові на навчальній платформі Learning Apps.

Вправа для формування навичок писемної компетентності.

Опис гірського краєвиду до розмовної теми «Ландшафти Австрії»:

<https://learningapps.org/display?v=pp2sengik19>

Як видно із малюнка, на екрані комп'ютера – текст, який студенти повинні прочитати та виправити в ньому п'ять допущених помилок у відмінюванні прикметників. Під час читання студент виокремлює слова із помилками, їх можна бачити на малюнку. Після виконання такого завдання студент перевіряє таким чином виконану вправу, після чого червоні слова позначаються зеленим кольором, що свідчить про правильно виконану вправу. Такі вправи мають свої дидактичні ознаки. Вони спонукають до навчальних дій; реагують на відповідь та оцінюють її.

Розглянемо основні методичні характеристики інтерактивних вправ для навчання ПМ у віртуальному навчальному середовищі (табл. 1).

Таблиця 1

Методичні характеристики вправ та інтерактивних вправ для навчання ПМ у віртуальному навчальному середовищі під час самостійного навчального процесу

Вправа в традиційних умовах	Інтерактивна вправа у віртуальному навчальному середовищі
1) друкований матеріал;	1) електронний матеріал;
2) рукописне виконання;	2) виконання за допомогою клавіатури або «миші»;
3) відсутність додаткової іншомовної інформації;	3) наявність покликань на додаткову іншомовну інформацію в інтернеті;
4) відсутність зворотного зв'язку із вправою;	4) наявність зворотного зв'язку із вправою за допомогою вербальних або невербальних засобів;
5) одна правильна відповідь;	5) наявність двох варіантів відповіді: стверджувальної або заперечної;
6) відтермінований контроль та оцінка викладача	6) миттєвий контроль та оцінка за допомогою комп'ютера, а також відтермінований контроль та оцінка викладача;
7) відсутність автентичного іншомовного середовища	7) наявність автентичного іншомовного середовища;
8) відсутність спілкування	8) спілкування із віртуальним партнером;
9) відсутність викладача	9) віртуальна присутність викладача (електронна пошта, чат)
10) послаблена мотивація.	10) зростаюча мотивація.

Як бачимо із таблиці 1, інтерактивна вправа у віртуальному навчальному середовищі має низку переваг для самостійного оволодіння ПМ за рахунок зворотного зв'язку між студентом та комп'ютером, а також між студентом і викладачем. Важливу роль у самостійному навчанні відіграє також можливість студента скористатись на певному етапі навчання виконання вправи додатковою іншомовною (теоретичною або практичною) інформацією, швидкий контроль та оцінка. Особливість використання інтерактивних вправ у віртуальному навчальному середовищі є і те, що студент, будучи за комп'ютером, може надіслати свій текст партнеру по спілкуванню тієї країни, мову якої він вивчає. А отже, студент має реальне комунікативне іншомовне середовище.

Виконання умовно-комунікативних вправ у віртуальному навчальному середовищі передбачає контроль й оцінку за допомогою комп'ютера. Студент може спостерігати за власним процесом навчання завдяки відповідям, які передбачені вправою. Це, як правило, вербальні або невербальні відповіді.

За допомогою мовних інтерактивних вправ студенти можуть вивчити мовний матеріал. Інтерактивний зв'язок між студентом і вправою здійснюється, наприклад, через смайли, емотикони ☺ ☹ або колір.

Зважаючи на вищезазначені характеристики, сформулюємо визначення інтерактивної вправи у віртуальному навчальному середовищі. Інтерактивна вправа у віртуальному навчальному середовищі – це інформаційний продукт, який має інтерактивний зворотний зв'язок із студентом, з метою формування навичок і вмій в іншомовному спілкуванні.

Розглянемо інтерактивні вправи, які можуть бути застосовані для навчання написання текстів на початковому етапі оволодіння іншомовним писемним мовленням. Як свідчать дослідження методистів, у лінгвістиці виділяють чотири основних типи мовлення: опис, розповідь, роздум і оцінка [2, с. 113]. Кожен із типів мовлення може бути складовою частиною різних жанрів текстів і превалювати в них. Використані психолінгвістичні дослідження процесу породження письмового тексту дозволяють стверджувати, що процес навчання написання тексту складається із чотирьох етапів: 1) пропедевтичний; 2) структурно-змістовий; 3) лінгвістичний; 4) редагування [там само, с. 200]. Але зауважимо, що в умовах вищого мовного навчального закладу використання цих етапів може бути неоднаковим на різних рівнях навчання. Наприклад, для рівня А1 потрібно застосувати вправи для всіх етапів навчання написання тексту. Для рівня С2 пропедевтичний етап буде слугувати лише удосконаленням лексико-граматичних навичок і вмій. Зокрема, перший етап, де студенти формують лексико-граматичні навички і вміння буде ефективним і доцільним для початкового рівня оволодіння іншомовним спілкуванням, як правило, це 1 курс.

Головною одиницею письма є абзац, навчання написання тексту базується на засвоєнні й розумінні структурної організації абзацу, який складається зі вступу, ключової частини та кінцівки. А також варіанти розвитку абзацу (ілюстрація, порівняння, протиставлення, дефініція). Навчання писемного мовлення також повинно враховувати використання й поєднання основних типів мовлення [там само, с. 135]. Отже, ми маємо на меті проілюструвати навчання написання тексту на рівні абзацу з використанням інтерактивних вправ через інтернет.

Наведемо приклади інтерактивних вправ для формування мовної компетентності студентів-філологів.

Вправа 1. Умовно-комунікативна, рецептивно-репродуктивна.

Інтерактивна вправа для формування мовленнєвих навичок на рівні складнопідрядного речення причини.

Мета: формування навичок використання порядку слів у складнопідрядному реченні, зокрема в підрядному реченні, якщо воно стоїть перед головним реченням.

Прийом: вибір головного речення відповідно до змісту.

Übung 1192 "Nebensatz mit WENN - I - [dnd]"

Übungen suchen ...

◆ Was ist, wenn ... ?

2 Punkte

Wenn man eine neue Stelle sucht, ... muss man sich bewerben.	wache ich auf.
Wenn man hungrig ist, ... muss man etwas essen.	trage ich eine Mütze.
Wenn man wenig Zeit hat, ...	muss man sich beeilen.
Wenn der Wecker klingelt, ...	muss man etwas trinken.
Wenn man durstig ist, ...	gehe ich zu Bett.
Wenn ich satt bin, ...	habe ich Mühe beim Laufen und Reden.
Wenn im Winter ein kalter Wind weht, ...	trage ich eine Sonnenbrille.
Wenn ich müde bin, ...	höre ich auf zu essen.
Wenn ich betrunken bin, ...	
Wenn im Sommer die Sonne scheint, ...	

<http://www.michaelster.ch/lueckentexte/index.php?lid=1192&id=23&variante=2>

Контроль: з'єднане речення виділяється синім кольором.

Як бачимо, на екрані комп'ютера подаються ліворуч підрядні речення причини, до яких потрібно приєднати відповідно до змісту головні речення. Вправа складається із речень, які можна використовувати для навчання написання тексту з теми «Робочий день». Граматична правильність у реченні підтверджується тим, що речення виділяються синім кольором.

Вправа 2.

Інтерактивна вправа для формування комунікативних навичок писемного мовлення

SCHUBERT Online-Aufgaben Deutsch als Fremdsprache

Zum SCHUBERT-Verlag | Links | Fragen und Antworten | Impressum | Datenschutz | Nutzungsbedingungen | Startseite aufrufen

Sprachniveau **A2**

• Die Deutschkenntnisse intensiv erweitern

Begegnungen A2+
Integriertes Kurs- und Arbeitsbuch mit CDs in einem Band

Übung 13a
Lerneinheit 3

Begründungen (1)
Verbinden Sie die Sätze mit der Konjunktion weil.

? Die Lösung erfahren Sie, wenn Sie auf das Fragezeichen klicken.

Muster: Wir können die Schiffsreise nach Helgoland nicht machen. Sie ist schon ausgebucht.
Wir können die Schiffsreise nach Helgoland nicht machen, **weil sie schon ausgebucht ist.**

1. **Martina geht ins Reisebüro. Sie will eine Reise buchen.**
Ihr Satz: Martina geht ins Reisebüro, weil _____
? Martina geht ins Reisebüro, weil _____

2. **Die Menschen sonnen sich. Das Wetter ist prima.**
Ihr Satz: Die Menschen sonnen sich, weil _____
? Die Menschen sonnen sich, weil _____

3. **Hugo kommt später. Er hat verschlafen.**
Ihr Satz: Hugo kommt später, weil _____
? Hugo kommt später, weil _____

https://www.schubert-verlag.de/aufgaben/xg/xg07_13a.htm

Мета: формування навичок формулювання складнопідрядних речень.

Прийом: уписування відповіді відповідно до зазначених речень у пусте поле

Контроль: письмова відповідь у вправі

Ця інтерактивна вправа – комунікативна, продуктивна, спрямована на формування навичок і вмінь письмово формулювати складнопідрядне речення причини, правильно формулювати стверджувальне розповідне речення. Вона має вмотивовану комунікативну ситуацію та завдання до неї. У цій вправі студентові необхідно скласти одне складнопідрядне речення із поданих двох простих речень. Студент за допомогою клавіатури пише свою відповідь у пусте поле вправи. Якщо ж речення сформульоване правильно, то інтерактивна вправа реагує на відповідь позитивно, наприклад: відображається повторне речення-ключ у вправі. У разі неправильної відповіді або неправильно сформульованого речення реакція вправи буде заперечною, і це студент зможе прочитати, наприклад: nein; falsch; du hast nicht recht і т.д.

Завдяки такому письмовому завданню студент оволодіває вмінням правильно дотримуватись порядку слів у складнопідрядному реченні німецької мови. Підкреслюючи переваги навчальних інтерактивних вправ, треба сказати, що за допомогою такого контролю студент самостійно може оволодіти різними мовленнєвими кліше, які використовуються як у письмовому, так і в усному мовленні. Таким чином студент вивчає особливості функціонування та використання різних мовних та мовленнєвих одиниць німецької мови.

Написані студентом речення є матеріалом для формулювання абзацу.

Зауважимо, що інтерактивна вправа не давала можливості зробити мовну або мовленнєву помилку, тому із таких речень студент може укладати абзац у логічній послідовності. Отже, інтерактивна вправа сприяла швидкому написанню абзацу, тобто студенту не доводиться перевіряти текст на лексико-граматичну коректність. Студент переходить до останнього етапу – написання тексту та надсилає його партнеру по спілкуванню або викладачу, що й завершує комунікативний етап самостійного оволодіння написання тексту.

Згідно із наведеними прикладами інтерактивні вправи, на нашу думку, відповідають сучасним вимогам до вправ для навчання і вивчення іноземної мови, що дає можливість ефективно організувати самостійну навчальну діяльність студентів з метою оволодіння німецьким писемним мовленням.

Організація навчання ПМ за допомогою інтерактивних вправ може компенсувати студентам малу кількість аудиторних занять для розвитку писемномовленнєвих навичок і вмінь, стимулювати їхню самостійну навчальну діяльність у позааудиторних умовах.

Отже, використання інформаційно-телекомунікаційних технологій, зокрема інтерактивних вправ та електронної пошти, значно оптимізує самостійний навчальний процес студентів та частково усуває проблеми, пов'язані із самостійним оволодінням іншомовним спілкуванням. Підставами для успішного навчання є комунікативні ситуації та вправи, за допомогою яких розв'язуються визначені завдання формування та удосконалення писемномовленнєвих навичок та вмінь. Виконання завдань відбуваються в реальному іншомовному середовищі, яке дає студентам доступ до автентичного матеріалу. Автентичний іншомовний матеріал спонукає до ознайомлення та вивчення лінгвосоціокультурних особливостей написання текстів.

Подальше дослідження та виокремлення переваг інтерактивних вправ може бути пов'язане із розробкою методичних рекомендацій для інтенсивного використання інформаційно-телекомунікаційних технологій у навчальному процесі формування комунікативної компетентності з навчання писемного мовлення.

Література:

1. Кривчикова І. Ф. Методика інтерактивного навчання писемного мовлення майбутніх учителів англійської мови: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02. Київ, 2005. 338 с.

2. Мазунова Л. К. Письмо как способ и средство сохранения фенотипа «Человек культурный». Москва: Наука, 2006. 304 с.
3. Серета О. М. Навчання майбутніх філологів писемного спілкування німецькою мовою засобами електронної пошти: дис ... канд. пед. наук: 13.00.02. Київ, 2006. 301 с.
4. Скляренко Н. К. Сучасні вимоги до вправ для формування іншомовних мовленнєвих навичок і вмій. *Іноземні мови*. Київ, 1999. № 3. С. 3-7.
5. Borisko N. F. Curriculum für den sprachpraktischen Deutschunterricht an pädagogischen Fakultäten der Universitäten und pädagogischen Hochschulen. Kiew: Lenwit, 2004. 256 s.
6. Swyrydjuk W. Die Entwicklung phonetischer Kompetenz bei den DaF-Studenten durch einen Blog. *Germanistik in der Ukraine*. Kyiv, 2015. Heft 10. S. 254-261.

Swyrydjuk V. P.

TEACHING STUDENTS OF LINGUISTIC LANGUAGE
WITH THE USE OF INFORMATION AND TELECOMMUNICATION TECHNOLOGIES

The article is devoted to finding ways to optimize the writing skills in German Language. The article analyzes the methods in the process of mastering foreign language writing, gives examples of interactive exercises for teaching the building of sentences in German and describes interactive online exercises for use in the teaching of spontaneous German language training, examines the range of exercises for learning various online exercises and strategies according to the particularities of the psycholinguistic mechanisms of writing.

The advantages of different writing methods and examples of their use reflect the content of teaching writing based on the methodology of evaluation activities.

The article presents the results of independent writing work of students of bachelors of the National Linguistic University and analyzes modern strategies of teaching writing, schematically describes the strategies that represent the three stages of this type of speech activity, as well as emphasizes the importance of gradual and systematic use of these exercises during training. It is proved that the organization of teaching written language through interactive exercises can compensate students for a small number of classroom activities for the development of writing skills. Using of information and telecommunication technologies optimizes students' self-directed learning process and partially eliminates problems associated with self-mastery of foreign language communication.

The article also presents the linguistic characteristics of the essay as a scientific text. Authentic foreign language material has been found to encourage the learning and study of linguosocio-cultural features of text writing.

Key words: online exercise, foreign language communication, methods and techniques, communicative competence.

Дата надходження статті: «27» квітня 2019 р.

УДК 378:355

Свірідюк О. Ю.*

**СУТНІСТЬ ТА СТРУКТУРА ПОНЯТТЯ «ГОТОВНІСТЬ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ
ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ ДО ЗАСТОСУВАННЯ STEM-ТЕХНОЛОГІЙ
У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ»**

У статті розглянуто сучасні вимоги до майбутніх офіцерів Збройних сил України, які повинні виконувати свої професійні обов'язки під час як повсякденної, так і бойової діяльності, та враховувати безліч аспектів. Зазначено, що застосування STEM-технологій у професійній діяльності дозволить майбутньому офіцеру ЗСУ знайти нові шляхи до виконання службових обов'язків, розширити кут зору та спростити виконання завдань, які раніше вимагали великих зусиль та кропіткої праці.

*© Свірідюк О. Ю.